

Negotovo življenje 176. članice OZN

Bogdan Sajovic, foto: wikimedia.org, Gregor Pohleven

Dr. Dimitrij Rupel je izdal knjigo *Negotovo življenje 176. članice OZN*, ki zajema prizadevanja slovenskega naroda za nastanek samostojne države in mednarodno priznanje. Knjiga je opremljena s slikami, zemljevidi in z dokumenti.

Pri naši založbi Nova obzorja je v teh dneh izšla knjiga dr. Dimitrija Rupla z naslovom *Negotovo življenje 176 članice OZN* in s podnaslovom *Negotovo življenje Slovencev od avstrijskega cesarja, srbskega kralja in jugoslovanskega maršala do Demosa in stricov iz ozadja; od narodnega vprašanja do nacionalne države, evropskega poslanstva in morebitnega novega koncepta.*

Avtor na 270 straneh zajame obdobje, ki se razteza skozi skoraj celotno dvajseto stoletje – od razpadanja nekdanje dvojne monarhije med prvo svetovno vojno prek Kraljevine Jugoslavije, druge svetovne vojne, časa komunistične Jugoslavije prek slovenske osamosvojitve, vse do poskusov restavriranja komunizma skozi tako imenovane

ljudske vstaje, v katerih nam skušajo strici iz ozadja prodati »komunizem 2.0« oziroma tako imenovani demokratični socializem. V knjigi je objavljena bogata paleta fotografij, večje število zemljevidov in tudi fotokopije različnih dokumentov.

Avtor knjige Dimitrij Rupel je dobro znan slovenski javnosti kot pisatelj, politik in diplomat. Rodil se je 7. aprila 1946 v Ljubljani, kjer je maturiral na klasični gimnaziji in diplomiral (1970) na filozofski fakulteti. Iz sociologije je 30. maja 1976 doktoriral na Brandeis University v ameriškem Bostonu. Jugoslovanska sedemdeseta leta so bila neprijazna do svobodomiselnih intelektualcev; tako je Rupel na ljubljanski fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo

preživel nekaj let kot asistent brez možnosti predavanj. Leta 1978 je postal gostujoči profesor na kanadski Queen's University. Leta 1985 je kot Fulbrightov štipendist predaval na newyorški New School for Social Research,

leta 1989 pa je kot izredni profesor ljubljanske FSPN nekaj mesecev gostoval na Cleveland State University. Dr. Dimitrij Rupel je postal redni profesor Univerze v Ljubljani leta 1992.

Rupel je bil med ustanovitelji Nove revije, v času odkritega spora z oblastmi zaradi 57 številke (Prispevki za slovenski nacionalni program) pa tudi njen odgovorni urednik. Komunistični oblastniki so leta 1987 poskrbeli za silovito kampanjo proti Novi reviji in Rupla odstavili. Potem se je aktivno in intenzivno vključil v slovensko opozicijsko gibanje (leta 1989), postal predsednik Slovenske demokratične zveze (SDZ) in podpredsednik Demokratične opozicije Slovenije (DEMOS). Demos je zmagal na prvih demokratičnih volitvah

Avtor knjige dr. Dimitrij Rupel

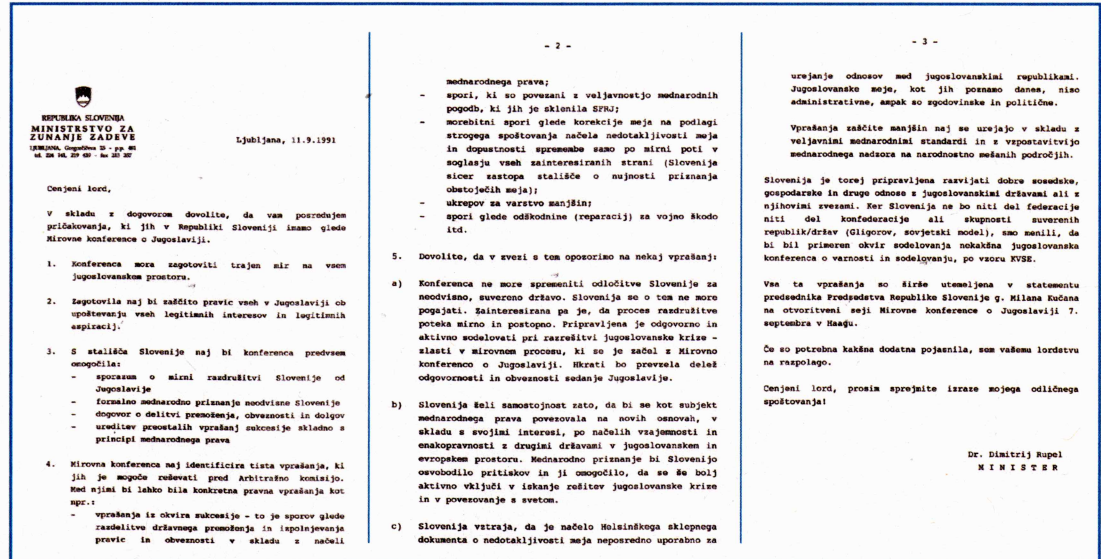
leta 1990, Dimitrij Rupel pa je organiziral novo ministrstvo za zunanje zadeve in postal prvi slovenski zunanji minister. Prizadeval si je za mednarodno priznanje Slovenije, ki je uspelo konec leta 1991. Po volitvah leta 1992 je bil poslanec DZ, leta 1994 je bil izvoljen za ljubljanskega župana, leta 1997 pa je postal veleposlanik v ZDA. Leta 2000 se je vrnil v Ljubljano, kjer je postal zunanji minister v vladi Janeza Drnovška. Med letoma 2004 in 2008 je bil zunanji minister v vladi Janeza Janše. Leta 2005 je bil predsedujoči (CIO) Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), v prvi polovici leta 2008 pa je predsedoval Svetu EU za splošne zadeve in zunanje odnose (GAERC).

Kljub formalni odločitvi Janševe vlade konec leta 2008, da Rupel postane veleposlanik RS na Dunaju, kljub vnaprejšnjemu soglasju predsednika prihodnje vlade in kljub potrditvi Avstrije Dimitrij Rupel po volji predsednika Türka ni odšel na Dunaj, ampak je za tri leta – brez državnih nalog – običal na ministrstvu za zunanje zadeve v Ljubljani. Predaval je na Fakulteti za državne in evropske študije na Brdu pri Kranju in na Evropski pravni fakulteti v Novi Gorici. Leta 2012 je postal generalni konzul v Trstu, vendar ga je vlada Bratuškove odstavila že po enem letu.

Rupel je avtor mnogih leposlovnih in družboslovnih knjig ter knjig o mednarodnih vprašanjih. Osebnost doživljanje slovenske pomladi je opisal v knjigi *Skrivnost države* (1992), v novjšem času pa je poleg podrobnega poročila o slovenskem predsedovanju Evropski uniji (Slovensko predsedovanje v ognju lastnih sil, 2009) objavil tudi obsežen prikaz slovenske diplomacije (Slovenija na svetovnem prizorišču, 2011).

Dogovarjanje partizanov in nacistov o sodelovanju med drugo svetovno vojno (odlomek iz knjige):

Nekakšno sintezo zunanje političnih stališč slovenskih komunistov predstavlja Kidričeva študija Dve leti Osvobodilne fronte. Dejansko gre za frontalen pristop: na eni strani so italijanski, madžarski in nemški osvajalci, na

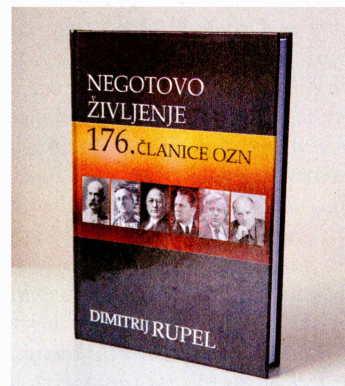
Pismo takratnega ministra Dimitrija Rupla s pričakovanji Slovenije glede Mirovne konference o Jugoslaviji

drugi privrženost Sovjetski zvezi. Seveda je Kidričevo razmišljanje utemeljeno z notranjepolitičnimi interesi. Kidrič zavrača »velikosrbske hegemonistične tendence v Londonski jugoslovanski vladi« in »slovensko reakcijo«, ki se spogleduje s »skrajnim separatizmom« in »raznimi habsburgovskimi srednjeevropskimi koncepcijami«. Kidrič se sklicuje na 3. točko OF, v kateri je govor o »naravnih in usodni skupnosti južnoslovanskih narodov« in o »povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe«. O »petokolonski reakciji« pravi, da skuša razbiti narodno enotnost na tiste, ki »so za London«, in na one, ki »so za Moskvo«. Kidrič je prepričan, da je OF premagala takšno delitev s poudarkom, da je »zaveznica skupnega zavezniškega tabora Sovjetske zveze, Velike Britanije, Severne Amerike in vseh drugih svobodoljubnih narodov ter držav«. Kidrič pravi, da OF doživlja potrditev in zbujajo zanimanje »zavezniškega inozemstva za slovenski narod«, predvsem zaradi svojega položaja na »tako važnem srednjeevropskem križišču«.

Jugoslovanska partizanska gibanja se je manifestativno opiralo na Sovjetsko zvezo. To se je pokazalo pri pogajanjih, ki so jih imeli Titovi zaupniki z Nemci leta 1943, predvsem pa v stališču komunistov oz. narodnoosvobodilnega gibanja do izkrcanja anglo-ameriških zaveznikov na

Balkanu oz. v odnosu do zahodnih misij, ki so prihajale v Jugoslavijo leta 1943 in 1944.

Enajstega marca 1943 naj bi bilo (v Gornjem Vakufu, v času znamenite bitke na Neretvi) prišlo do sestanka med nemškim generalom Dippoldom in trojico predstavnikov NOV, Milovanom Đilasom, Kočo Popovićem in Vladimirjem Velebitom. Partizanska delegacija je poudarjala, da za njeno stran glavni nasprotniki niso Nemci, ampak četniki Draže Mihailovića, ki so bili

Knjiga zajema obdobje od Franca Jožeta do Jožeta Pučnika in današnjih dni. Ukvarja se s preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo.

sicer povezani z londonsko begunsko vlado, z Angleži in Američani. Pogajanja so se nadaljevala 25. marca v Zagrebu, v njih pa so sodelovali Đilas, Velebit in nemški general (sicer nekdanji avstrijski minister) Edmund Glaise von Horstenau. Titov namen je bil končanje sovražnosti med

partizani in nemškimi okupacijskimi silami. Na ta način bi se partizani osredotočili na uničenje Mihailovičevih četnikov pred morebitnim zavezniškim izkrcanjem na Balkanu oz. v Dalmaciji. Povezava med zavezniki in četniki bi v jugoslovanski državljanski vojni zagotovila zmago Draže Mihailovića. Nemški zunanji minister Ribbentrop in Hitler sta sodelovanje s partizani (kljub nasprotnim priporočilom svojih vojaških poveljnikov) zavrnila.

O skrivnostnem sodelovanju med Nemci in partizani piše tudi nemški obveščevalec Wilhelm Hoettl. Tito naj bi bil v začetku leta 1943 precej v škripcih in – tako Hoettl – ne bi preživel brez britanske in ameriške pomoči. Odnose med zavezniki je zapletla zgodba z domnevnim Churchillovim načrtom izkrcanja na jadranski obali. Da ne bi prišlo do njega, naj bi bil Tito pripravljen na sodelovanje z Nemci:

Spomladi 1943 so Nemci ujeli več sporočil, iz katerih je postalo jasno, da so se Titovi odnosi z anglo-ameriški zavezniki resno poslabšali. Tito je – ob grožnji stroge kazni – ukazal prekinitev vseh osebnih stikov med člani partizanske vojske, Britanci in Američani.

Madžari so ujeli Stalinovega kurirja s sporočilom Titu, naj bi se bila Churchill in Roosevelt brez sovjetskega soglasja dogovorila za izkrcanje na jadranski obali:

Če bi poskusili kaj takega, je Stalin formalno pooblastil Tita, ►

Zanimiv zemljevid, ki je objavljen v Ruplovi knjigi *Negotovo življenje 176. članice OZN*, iz časa mirovnih konferenc po prvi svetovni vojni, v katerem so zajete želje po »veliki Jugoslaviji«. Poleg Trsta, Gorice in skoraj vse Koroške naj bi novi državi pripadel tudi pas Panonije, ki bi praktično ločil Avstrijo in Madžarsko in vzpostavil skupno mejo s Češko nekje na liniji Bratislava–Gyor, povečana bi bila tudi Vojvodina do Szegeda in bi vključevala Temišvar, novi državi pa naj bi pripadel tudi velik del severne Grčije s Solunom in polotokom Halkidika ter končno še severna Albanija s Skadrom in skoraj do Tirane.

podjetja, ki se prodaja tujemu kupcu oziroma domači pravni osebi z večinskim tujim kapitalom, presega tolarsko protivrednost 10.000.000 ECU, prodajo na predlog Agencije odobri Vlada Republike Slovenije na podlagi strategije Republike Slovenije do tujih vlaganj.« Na podlagi te točke se je izoblikovala politika »nacionalnega interesa«.

Zakon (v 22. členu) predpisuje razdelitev premoženja na naslednji način: »Podjetje izda za družbeni kapital navadne delnice in z njimi prenese:

- 10 odstotkov družbenega kapitala na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v nadaljnjem besedilu: Pokojninski sklad),
- 10 odstotkov družbenega kapitala na Odškodninski sklad,
- 20 odstotkov družbenega kapitala na Sklad z namenom nadaljnje razdelitve pooblaščenim investicijskim družbam.«

Podjetja so razdelila delnice tudi »zaposlenim, bivšim zaposlenim in upokojenim delavcem podjetja ... za največ 20 odstotkov vrednosti družbenega kapitala po otvoritveni bilanci«. Preostanek delnic do 20 odstotkov vrednosti družbenega kapitala so lahko podjetja na podlagi internega razpisa zamenjala za »certifikate ožjih družinskih članov zaposlenih ali pa prenesla pooblaščenim investicijskim družbam«. Zakon podjetjem prepoveduje dajanje »kreditov ali jamstev za nakup navadnih delnic zaposlenim«.

Popularna atrakcija privatizacije so bili lastninski certifikati, ki so jih razdelili državljanom. ■

► naj se pogodi z Nemci proti napadu anglo-ameriških sil, in odobril Titov sporazum z nemškim poveljstvom.

Kmalu zatem naj bi bil general Velebit v Zagrebu nemškemu generalu Horstenauu sporočil, da je Tito pripravljen sodelovati z Nemci v skupnih operacijah proti napadalcem.

Privatizacija in uzakonitev »nacionalnega interesa« (iz knjige):

V začetku leta 1991 je bila ideja o konfederaciji praktično pokopana. V Demosu je sicer potekala ostra razprava o gospodarskih vidikih osamosvajanja. V nekaterih strankah in pri nekaterih članih vlade je obstajala negotovost glede glavnega vprašanja: ali se je sploh mogoče ločiti od Jugoslavije? Gospodarski del vlade, ki je bil bolj skeptičen (Mencinger, Kranjec), je bil za počasnejše, medtem ko je bila večina za radikalne korake. Slovenija se je odločala, ali naj nadaljuje s plačevanjem prispevkov v zvezni proračun oz. sodeluje z Markovićevo vlado. Kopja so se prekrizala okrog načina privatizacije, okrog samostojne valute ...

Zaradi različnih konceptov privatizacije – tudi zaradi parlamentarnega nastopa Jeffreyja Sachsa, ki sta ga v Slovenijo povabila Peterle in Drnovšek – je 17. aprila 1991 odstopil podpredsednik vlade Jože Mencinger. Ta je pozneje ocenil, da je šlo za spor med njegovim gradualizmom in Sachsovo šokterapijo. Mencinger je bil mnenja, da je »uvedbo kapitalizma treba ločiti od osamosvojitve«, Sachsa pa je hotel »vse skupaj povezati in se v enem kosu osamosvojiti in uvesti kapitalizem«. Mencinger naj ne bi bil le proti menjavanju »rdečih direktorjev«, ampak tudi proti takojšnji zamenjavi denarja, ki so ga kot bone brez imena sicer natisnili v celjskem Cetisu že spomladi 1991. Mencinger je izražal dvome o vračanju podržavljenega premoženja, ki ga je pozneje, novembra 1991, uvedel zakon o denacionalizaciji.

Osemnajstega januarja 1991 je pisec teh vrstic v izjavi za javnost izrekel dve značilni stališči:

- Moja življenjska izkušnja je, kot je znano, povezana z akademsko kariero, z literaturo, in

še v zadnjem času s politiko, ki jo imam za orodje doseganja slovenske osamosvojitve.

• ... se je naša stranka že davno opredelila za slovensko samostojnost na področju monetarne politike ... stranka podpira Mencingerjev zakon o privatizaciji in si prizadeva za njegovo čimprejšnjo uveljavitev, ker bo sicer prišlo do divje privatizacije in do izredno škodljivih gospodarskih in političnih posledic.

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij (ZLPPC) je bil sprejet šele v Drnovškovi vladi in po razpadu Demosa ob koncu (11. novembra) leta 1992. ZLPPC je pomenil »spremembo podjetja z družbenim kapitalom v podjetje z znanimi lastniki na celotnem trajnem kapitalu preoblikovanega podjetja«. Podjetja so na podlagi vrednosti iz otvoritvene bilance izdajala delnice, ki so se prenašale na sklade in se razdelile tudi »interno« oz. jih je bilo mogoče odkupovati znotraj podjetja s popustom (25 odstotkov). Zakon vsebuje omejitev prodaje »tujemu kupcu«: »Če vrednost delnic

Novo pri
naši založbi

NEGOTOVO ŽIVLJENJE

176. ČLANICE OZN

DIMITRIJ RUPEL

Dimitrij Rupel

NEGOTOVO ŽIVLJENJE 176. ČLANICE OZN

Knjiga *Negotovo življenje 176. članice OZN* (gre seveda za Slovenijo, ki je s to zaporedno številko vstopila v svetovno organizacijo 22. maja 1992) je nastala na podlagi spoznanja, da slovenska javnost, posebej njen mlajši del, še vedno premalo ve o nastanku slovenske države in o pripravljalnih dejanjih zanjo. V drugi polovici leta 1991 in v prvi polovici leta 1992 so Slovenci doživeli to, kar so Kitajci doživeli že leta 221 pred Kristusom, Angleži 927 po Kristusu, Američani 1776, Italijani 1861, Nemci 1871, Srbi pa leta 1878. Z začetkom državnosti je – kot se lahko prepričamo pri omenjenih narodih – povezana državljanska zavest, ki vsebuje ponos, skrbnost in spoštovanje. Dimitrij Rupel piše kot univerzitetni profesor, kot udeleženec prelomnega dogajanja, predvsem pa kot zaskrbljen državljan, zato njegovo besedilo ne razkriva le manj znanih ali neznanih dogodkov na trnovi poti do državnosti, ampak tudi napovedi glede prihodnosti. Po zgodovini raztresenosti (podrejenosti, brezbriznosti, neuresničenih idealov ...) si Slovenci zaslužijo novo zbranost, podobno zbranosti, ki je botrovala postavljanju slovenske države.

- Obseg: 320 strani
- Format: 17 X 24,5 cm
- Trda vezava
- Cena: **35,00 EUR**
- Klubsko cena: **30,00 EUR**